

РЕШЕНИЕ

№ 322

гр. Пазарджик, 18.10.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ОКРЪЖЕН СЪД – ПАЗАРДЖИК, II ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ, в публично заседание на шести октомври през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Красимир Г. Ненчев

Членове: Албена Г. Палова
Николинка Попова

при участието на секретаря Лилия Г. Церовска
като разгледа докладваното от Албена Г. Палова Въззивно гражданско дело
№ 20205200500594 по описа за 2020 година

Производството е по реда на чл.258 и сл. от ГПК. С решение № 77/18.06.2020 г., постановено по гр.д. № 966/2019 г. Панагюрският районен съд е отхвърлил предявените от П. С. Р. ЕГН: ***** с адрес: гр. П., ул. „Ш.С.“, № 18, против Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ при Министерство на вътрешните работи с административен адрес: гр. София, ул. „Пиротска“ № 171 А, представлявана от главен комисар Н.Н., искове за заплащане на сума в размер на 1 220 лв., представляваща неизплатено допълнително трудово възнаграждение за положен извънреден труд през периода от 01.12.2016 г. до 01.12.2019 г., получен в резултат от преизчисляване на положения нощен труд съобразно въведената в НСОПЗ, ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба в съда до окончателното изплащане на сумата, и на обезщетение за забава в размер на 135 лв., дължимо за периода от първо число на месеца следващ месеца, за който се дължи до 01.12.2019 г.

Осъдил е П. С. Р. ЕГН: ***** с адрес: гр. П., ул. „Ш.С.“, № 18 да заплати на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ при Министерство на вътрешните работи с административен адрес: гр. София, ул. „Пиротска“ № 171 А, представлявана от главен комисар Н.Н., сумата от 100 лв. - юрисконсултско възнаграждение.

Против така постановеното решение в законния срок е постъпила въззивна жалба от П. С. Р. чрез неговия процесуален пълномощник адв. А. Д. от САК с изложени оплаквания за незаконосъобразност. В жалбата се твърди, че е неправилен извода на съда, че положеният от въззивника нощен труд във времеви интервал от 22.00 ч. до 06.00 ч. е равен на 8 часа, т.е. съотношението е 8:8, което води до коефициент 1 и поради това не следва да се извършва приравняване с предвидения коефициент 1.143. Задълбоченото тълкуване на нормата на чл.187, ал.1 и 3 от ЗМВР водело до извода, че тя не установявала нормална продължителност на труда през нощта, а нормирала общата продължителност на работното време при положен нощен труд в определения времеви диапазон - от 22 ч. до 06 ч., като установявала невъзможност за полагане на труд в последващ период, с оглед сумираното отчитане на работното време. Нормата имала защитна функция по отношение на служителя и неговото законово право да почива в достатъчно дълъг период, след като част от работните часове на смяната му били отработени през времето от 22 ч. до 06 ч., като в този случай не следвало да се надвишава нормалната продължителност на работното време от 8 часа за всеки 24-часов период. Цитираната разпоредба изисквала след всяка 24 часова смяна на служителя да бъде осигурена 48 часова почивка, така средната продължителност на работното време за общия 72-часов период да не надвишава средно 8 часа във времеви интервал от 22 ч. до 06 ч. В подкрепа на това тълкуване била и употребата от законодателя на наречието „средно“, чието ползване щяло да бъде излишно при влагане на друг смисъл в разпоредбата.

Изричната препратка на нормата на чл.188, ал.2, ЗМВР към КТ водела до прилагане на императивната норма на чл.140, ал.1, КТ, която разпоредба била единствената в трудовото законодателство, съдържаща дефиниция за реалната времева продължителност на полагания нощен труд във времеви интервал, следователно нямало как да бъде дерогирано действието на тази норма.

Относно алгоритъма за определяне на размера (паричния еквивалент) и методиката за изчисление на реално отработените часове нощен труд след превръщането им в дневен с коефициент 1.143, следвало да се има предвид, че през процесния период нито в ЗМВР, нито в подзаконовите актове по прилагането му се съдържа алгоритъм за изчисляването му. В този смисъл чл.261 от КТ гласял, че положеният нощен труд се заплаща с увеличение, уговорено от страните по трудовото правоотношение, но не по-малко от размерите определени от Министерски съвет. Актът на Министерски съвет, определящ тези минимални размери, издаден по силата на нарочна законова делегация, бил НСОПЗ. Законовата делегация била уредена в параграф 2 от ЗР

на НСОПЗ, където било записано, че наредбата се издава на основание чл.261, КТ. Ето защо методиката, която следвало да се ползва при определяне на паричния размер на неотчетения и незаплатен от работодателя извънреден труд, получен чрез превръщане на реално отработените часове нощен труд - 8 часа при съобразяване на максимално допустимата продължителност на същия - 7 часа (според императивното правило на чл.140, ал.1, КТ), приложим по силата на изричната препращаща норма на чл.188, ал.2, ЗМВР, била тази на чл.9, ал.2 от НСОПЗ. И въпреки, че първоинстанционният съд правилно бил констатирал липсата на регламентация за преизчисляването на нощния труд в дневен, каквато се е съдържала в предходно действащата Наредба, същият отказал да приеме, че е налице празнота в правото.

Неправилни били аргументите, че правилото за преизчисляване на нощния труд към дневен не се съдържало и в сега действащата Наредба от 07.01.2020г., което означавало, че нямало празнота в правото, защото ако имало такава, то тя е щяла да бъде отстранена с последващия нормативен акт. Именно този законов пропуск поставил началото на редица правни спорове, които предхождали сега действащата Наредба от 07.01.2020 г. Въпреки това, със същата законодаделят отново пропуснал да даде алгоритъм за преизчислението на нощния труд в дневен. Ето защото тази празнота следвало да бъде запълнена с методиката за преизчисляване, посочена в наредбата от 2014 г., а именно редът, въведен в чл.9 ал. 2 от Наредбата за структурата и организацията на РЗ. Нямало друг подзаконов нормативен акт, който да указва каква е регламентацията за този действително положен от държавните служители нощен труд.

Относно преценката в коя част и съответно в какъв паричен размер действително положеният нощен труд се явявал извънреден следвало да се има предвид, че квалификацията за извънреден труд сочела, че това е работа извън редовното работно време (чл.187, ал.5, ЗМВР). Така при разрешени 7 часа за работа през нощта - горницата до 8 часа, през които служителят е работил, би могла да се изчисли единствено чрез прилагането на коефициента. В този смисъл, ако общата продължителност на работното време на жалбоподателя за 3-месечния период на сумирано изчисляване на работното време, съответства на изискването за 7-часово работно време през нощта, прилагането на коефициента би послужило единствено за определяне на възнаграждение, равностойно на дневното. В конкретния случай обаче било налице превишение на тази продължителност, тъй като не било спорно, че тя се определя на база 8-часово работно време през деня и нощта, поради което горницата следвало да бъде заплатена по правилата за заплащане на извънреден труд. Същите правила регулирали продължителност на работното време при работниците и служителите по трудово правоотношение, поради

което не бил основателен доводът, че ползването на коефициента създавало привилегия за служителите в МВР.

РС-П. бил постановил своя съдебен акт и в противоречие с възприетата за меродавна правна логика - в тълкувателно решение №6 (06.11.2013 г.) постановено по ТД № 6/2012 г. на ОС на ВКС. Според мотивите на същото било недопустимо възприемането на диференциран подход спрямо служителите на МВР по отношение на редица техни права. Следователно ЗДСл намирал субсидиарно приложение и при липса на изрична разпоредба в ЗМВР по определен въпрос. Така според чл.67, ал.3 ЗДСл минималните и максималните размери на основните заплати по нива и степени за държавните служители, размерите на допълнителните възнаграждения по ал.7, т.1-5, както и редът за получаването им се определяли с Наредба на МС и не могли да бъдат по-ниски от определените в трудовото законодателство.

Така например държавните служители в звената ГД «Изпълнение на наказанията» към Министерство на правосъдието работели при абсолютно същия сменен режим на дежурства, съответно организиран в 8-, 12- или 24- часови дежурни смени. Съответно полагали нощен труд в часовия диапазон от 22 ч. до 06 ч. - с времева продължителност - съответно броят часове, попадащи в него. Но на тази група държавни служители, подчинени ведомствено на Министерство на правосъдието, се заплащало преизчисленото с коефициент 1.143 парично уравниване на действително отработените часове нощен труд след превръщането на нощните часове в дневни с посочения коефициент. Тази група държавни служители - съгласно чл.16 А, ал. 7 от ППЗИНС: «държавните служители от ГДИН и териториалните й служби получават компенсация за нощен труд съгласно ЗМВР и ППЗМВР». Тоест предвиден бил еднакъв законов режим, на който се подчиняват двете групи държавни служители - и съответно се уреждат техните взаимоотношения по повод полагането на нощен труд.

Искането е да се приеме, че с така постановеното решение, тълкувайки по този начин цитираните разпоредби, първостепенният съд е нарушил един от основните принципи, залегнал като основно начало на Българската Конституция, а именно принципът за равенство. Въпреки, че пожарникарите са държавни служители и би следвало да се ползват с всички законово предвидени права, същите били поставени в неравностойно положение спрямо останалите държавни служители.

Първоинстанционният съд не се бил съобразил и основни принципи и норми в правната уредба, съдържаща се правото на ЕС - формираща трудовоправните отношения. Директива 75/117/ЕИО - въвеждала принципа за равно третиране на работниците и служителите и забраната за дискриминация по отношения прилагането на основните начала на трудовото право: „за равен

и равностоен труд - равна заплата“. Чл. 157 от ДФЕС, т.2 гласял, че под заплащане се разбира обичайната, основна или минимална заплата или надница, както и всяка друга придобивка в пари или в натура, изплатена пряко или непряко от работодателя на работника за неговия труд. В т.3, изречение последно от чл. 157, ДФЕС, било въведено задължително да се приемат мерки, обезпечаващи спазването на принципа за равно заплащане на равен труд или за труд с равна стойност. Нормите и принципите на правото на ЕС имали превес над нормите от националното законодателство, поради което същите трябвало да бъдат съобразени от РС-П.. Изложените принципи и правни норми обвързвали решаващия съд да ги приложи пряко, в съответствие с правото на ЕС. Постановявайки първоинстанционното решение, националният съд не бил изпълнил това свое задължение. Претендират се разноси за двете инстанции.

В срока по чл.263, ал.1 от ГПК е постъпил писмен отговор от МВР, ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“ с искане решението на районния съд да бъде потвърдено като правилно и законосъобразно. Спорният момент по делото се състоял в това, следва ли да се приложи разпоредбата на чл. 9, ал. 2 от НСОПЗ, която се явявала подзаконов нормативен акт по прилагането на КТ, за служителите, които полагат своя труд на смени и имат статут по чл. 142, ал. 1, т. 1 от ЗМВР.

Всеки служител по чл. 142, ал. 1, т. 1 от ЗМВР, полагащ труд при 24 часова сменен режим на работа, работел съответно 24 часа, като работната му смяна започвала в 8 часа на съответния ден и приключвала в 8 часа на следващия ден. След приключване на работната смяна се полагали 72 часа почивка или 3 дни, след което отново по график служителят бил на дежурство от 24 часа. Имало и изключения, които в последствие се компенсирали с повече почивни дни, но не се полагали повече от седем 24-часови дежурства в месеца. Това било доказано от представените от протоколи и графици по делото. В разпоредбата на чл. 142, ал. 2 от ЗМВР изрично било предвидено, че за служителите със статут по ал. 1, т. 1 на чл. 142 се прилагат ЗМВР и подзаконовите актове по неговото прилагане.

През процесния период от 01.12.2016 г. до 01.12.2019 г. действала Наредба № 81213-776/29.07.2016 г. Същата уреждала реда за организацията и разпределянето на работното време, за неговото отчитане, за компенсирането на работата извън редовното работно време, режима за дежурство, времето за отдих и почивките на държавните служители в МВР. Организацията на работното време на служителите по чл. 142, ал. 1, т. 1 от ЗМВР се уреждала именно с тази наредба, като било недопустимо прилагането на общите правила установени по Кодекса на труда и НСОПЗ. Всички документи свързани с организацията на работното време, като протоколи и графици се

изготвяли съгласно посочената наредба и правилата, установени в нея, като било недопустимо прилагането по аналогия на други нормативни актове, както и своеобразното превратно тълкуване на волята на законодателя в тази връзка.

ЗМВР препращал към подзаконовият акт, в настоящият случай именно наредбата, издадена от министъра на вътрешните работи, на който законодателя бил предоставил тази изрична законова делегация. Съгласно разпоредбата на чл. 1 с тази наредба се определят редът за организацията и разпределянето на работното време, за неговото отчитане, за компенсирането на работата извън редовното работно време, режимът на дежурство, времето за отдых и почивките на държавните служители по чл. 142, ал.1 т. 1 от Закона за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР) и по § 86 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за Министерството на вътрешните работи. В тази връзка тълкуването и препращането, без изрично това да е записано в нормативния акт, представлявало дописване на закона и не можело да бъде споделено.

Правоотношенията по служба ,уредени в специален закон, били създадени, за да може, поради специфичния статут и служебни задължения на служителите, да се постигне баланс между правата и задълженията им, тъй като тези служители имали специфична функция и съответно специфични и отличаващи се от общите права и задължения. За работещите на сумирано работно време служители по ЗМВР били установени 8-, 12- или 24-часови смени. В разпоредбата на чл. 142, ал. 4 от Кодекса на труда било записано, че максималната продължителност на работна смяна при сумирано изчисляване на работното време може да бъде до 12 часа, като продължителността на работната седмица не може да надвишава 56 часа, а за работниците и служителите с намалено работно време - до 1 час над намаленото им работно време. В настоящия случай ищецът полагал труд при работна смяна от 24 часа, а не 12 часа и същата била определена по ЗМВР, а не от КТ. Максималната продължителност на работното време за една смяна, определена в КТ, била максимум 12 часа. Това само по себе си доказвало, че е несъвместимо да бъде прилаган КТ и НСОПЗ за служителите по чл. 142, ал. 1, т. 1 от ЗМВР, тъй като техният статут бил изключителен и различен от общия, като законодателят бил съобразил това с разделянето на служителите по ЗМВР на три групи. Всяка от обособените групи служители имала гарантирани права, които от своя страна били скрепени и с различни отговорности и задължения.

Неприложими в случая били и мотивите от ТР № 6/06.11.2013 г. на ОСГТК на ВКС, на които се позовавал жалбоподателя. Тълкувателното решение било свързано с уреждане на въпрос, касаещ държавните служители

в МВР, които полагат труд и техният статут е уреден по ЗДСл. В това тълкувателно решение се разглеждал въпрос, свързан със заплащане на държавни такси, поради което не можело да се правят допълнителни тълкувания. Съгласно чл. 142, ал. 1 от ЗМВР имало три групи служители:

1. държавни служители - полицейски органи и органи по пожарна безопасност и защита на населението;

2. държавни служители;

3. лица, работещи по трудово правоотношение.

Разпоредбата на чл. 142, ал. 2 от ЗМВР гласяла, че статутът на държавните служители по ал. 1, т. 1 се урежда с този закон /т.е ЗМВР/. В чл. 142, ал. 4 от ЗМВР било записано, че статутът на държавните служители по ал. 1, т. 2 се урежда със Закона за държавния служител. В чл. 142, ал. 5 било посочено, че статутът на лицата, работещи по трудово правоотношение, се урежда при условията и по реда на Кодекса на труда и на този закон. В случаите на препращане към кодекса на труда законодателят изрично /пряко/ бил посочил съответните разпоредби.

По отношение на твърдението за поставянето в неравностойно положение на тази група служители ответникът по въззивната жалба счита, че същото не може да бъде споделено. В разпоредбата на чл. 48, ал. 5 от Конституцията на Република България било прогласено, че работниците и служителите имат право на здравословни и безопасни условия на труд, на минимално трудово възнаграждение и на заплащане, съответстващо на извършената работа, както и на почивка и отпуск, при условия и по ред, определени със закон. В тази връзка върховният закон на страната прогласявал основните и неизменни права, каквото безспорно било правото на труд, като е оставил на законодателя да прецизира тези права с оглед правоотношението. Заради спецификата на служебните правоотношения на държавните служители в МВР по чл. 142, ал. 1, т. 1 от ЗМВР били предвидени редица компенсаторни механизми, като допълнително възнаграждение за прослужено време (чл.178, ал.1, т.1 ЗМВР), размер на основния платен годишен отпуск (чл.189, ал.1 ЗМВР), обезщетения за неизползван платен годишен отпуск (чл.234, ал.1 ЗМВР), обезщетения за прекратяване на служебното правоотношение (чл.234, ал.1 ЗМВР), по-благоприятен режим на заплащане на извънредния труд по неговата продължителност - до 280 часа за година по чл.187, ал.5, 6 и 7 ЗМВР и други, поради което не можело да се приеме, че тези служители били поставени в по-неблагоприятно положение. Предвидените условия за разграничение на нощен и извънреден труд в ЗМВР кореспондирали с Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 г. относно някои аспекти на организацията на

работното време, включително по въпроса за начина на компенсиране на положеният нощен труд.

Държавните служители по чл. 142, ал. 1, т. 1 от ЗМВР се ползвали в пълна степен от закрилата на разпоредбите на КТ, в случая чл. 140, ал. 3 и ал. 4 от КТ, които били свързани именно с обособяване на задължения на работодателя да осигурява на работниците и служителите топла храна, ободряващи напитки и други облекчаващи условия за ефективно полагане на нощния труд, както и изричната забрана за полагане на труд от определена група работници/служители.

Нормалната продължителност на нощния труд в МВР била регламентирана в законовата норма на чл. 187, ал. 3, изречение последно от ЗМВР, в която било посочено, че продължителността на нощния труд е осем часа, а не седем часа, както е за работещите по трудово правоотношение. Освен това работещите в МВР полагали труд на 24-часови смени по график, трудът бил изцяло изплатен и не можело да става дума за претенция за извънреден труд.

Тъй като нормалната продължителност на дневното работно време на държавните служители в МВР е 8 часа (чл. 187, ал.1 от ЗМВР), а положения труд през нощта е също 8 часа за всеки 24-часов период, съотношението на нормалната дневна продължителност на работното време (чл. 187, ал.1 ЗМВР) към нормалната продължителност на нощния труд по ЗМВР (чл. 187, ал. 3) е 8:8 часа, което е равно на коефициент 1, а не както е по КТ - 8 часа : 7 часа, което е равно на 1,143.

За държавните служители, чиито служебни правоотношения са уредени от ЗМВР, какъвто бил ищецът, когато положеният нощен труд е в рамките на 8 часова продължителност, той не се трансформирал в дневен такъв, а се заплащал по смисъла на Заповед № 8121а-791/28.10.2014 г. на министъра на вътрешните работи по 0,25 лв. на час.

В хода на производството ищецът не бил доказал, че е налице и неизплатен извънреден труд за съответното тримесечие. Видно от приложените платежни бележки на служителя били изплатени всички дължими суми.

Служителите, работещи на смени, полагали труд по утвърдени графици за 24 часови дежурства. Отработеното време се отчитало в часове. Това отработено време при отчитането се сравнявало с нормата за съответния месец, получена при умножаването на броя на работните дни за месеца по 8. Когато отработените часове не превишават месечната норма, на ищеца се заплащало само допълнително възнаграждение за нощен труд в размер на 25 ст. за всеки час положен нощен труд. Когато обаче той е отработил в повече

от нормата, часовете в повече се компенсирани с възнаграждение за извънреден труд.

Отделно от труда по график при извънредни ситуации като пожарогасене, неотложни спасителни операции и други подобни, при които се налагала допълнителна мобилизация на човешки ресурси, се полагал труд по заповед. Това била класическата форма на извънреден труд и той се отчитал и заплаща като такъв. Част от този труд можел и да е през нощта и за тези часове се заплащало и дължимото допълнително възнаграждение за нощен труд.

В своята практика ВКС приемал, че при работата на смени (дежурства) работното време на държавните служители в МВР (съответно - ГДИН) се отчита по специален ред, което прави недопустимо аналогичното приложение на законите за държавните служители в гражданските ведомства, включително конвертиране на часовете труд, положен през нощта, в дневни часове.

Искането е решението на районния съд да бъде потвърдено. Претендират се разноси.

Окръжният съд след като се запозна с твърденията, изложени във въззивната жалба и писмения отговор, като обсъди и анализира събраните по делото доказателства, като взе предвид становищата, изразени в съдебно заседание и при спазване разпоредбата на чл.235от ГПК, прие за установено следното:

Предявени са за разглеждане обективно кумулативно съединени искове с правно основание чл. 187, ал. 5, т. 2 ЗМВР вр. с чл. 179, ал. 1 вр. с чл. 178, ал. 1, т. 3 ЗМВР и с правно основание чл. 86, ал. 1 ЗЗД.

Безспорно е във въззивното производство, че през процесния период страните са били обвързани от валидно служебно правоотношение, по силата на което ищецът е изпълнявал длъжността "водач на специален автомобил и пожарник" към ГД "ПБЗН" – МВР за периода 01.12.2016 г. -01.11.2019 г., полагал е труд на 24-часов режим на работа, като работното време било изчислявано сумирано за тримесечен период, както и че полаганият нощен труд /от 22.00 ч. до 06.00 ч./ е бил заплащан от въззиваемия – ответник с начислено допълнително възнаграждение от 0.25 лв. на час.

От представените по делото протоколи за отчитане на отработеното време между 22,00 ч. и 06,00 ч., времето на разположение и положения труд по време на официални празници при РС към РБЗН - П., се установява, че за периода от 01.04.2017 г. до 30.06.2017 г. ищецът е отработил 90 ч., за времето от 22.00 ч. до 06,00 ч., за периода от 01.07.2017 г. до 30.09.2017 г. - 162 ч., за периода от 01.10.2017 г. до 31.12.2017 г. - 126 ч., за периода от 01.01.2018 г.

до 31.03.2018 г. - 176 ч., за периода от 01.04.2018 г. до 30.06.2018 г. - 90 ч., за периода от 01.07.2018 г. до 31.07.2018 г. - 64 ч., за периода от 01.08.2018 г. до 31.08.2018 г. - 61 ч., за периода от 01.09.2018 г. до 30.09.2018 г. - 30 ч., за периода от 01.10.2018 г. до 31.10.2018 г. - 56 ч., за периода от 01.11.2018 г. до 30.11.2018 г. - 56 ч., за периода от 01.12.2018 г. до 31.12.2018 г. - 24 ч., за периода от 01.01.2019 г. до 31.01.2019 г. - 64 ч., за периода от 01.02.2019 г. до 28.02.2019 г. - 56 ч., за периода от 01.03.2019 г. до 31.03.2019 г. - 56 ч., за периода от 01.04.2019 г. до 30.04.2019 г. - 30 ч., за периода от 01.05.2019 г. до 31.05.2019 г. - 46 ч., за периода от 01.06.2019 г. до 30.06.2019 г. - 32 ч., за периода от 01.07.2019 г. до 31.07.2019 г. - 48 ч., за периода от 01.08.2019 г. до 31.08.2019 г. - 56 ч., за периода от 01.09.2019 г. до 30.09.2019 г. - 50 ч., за периода от 01.10.2019 г. до 31.10.2019 г. - 62 ч. и за периода от 01.11.2019 г. до 30.11.2019 г. - 56 ч.

Установява се от приетото по делото и неоспорено от страните заключение на съдебно-счетоводната експертиза, че положеният от ищеца нощен труд за периода от 01.12.2016 г. до 01.12.2019 г. е в размер на 1 491 ч., респективно 191 нощни смени. Паричната равностойност в брутен и нетен размер на действително положения, незаплатен и неотчетен от работодателя нощен труд на база общия брой отработени нощни часове, ако бъдат приложени разпоредбите на НСОПЗ през процесния период е в размер на 1 355,70 лв. (брутен размер) или 1 220,13 лв. (нетен размер). Сумата на обезщетението за забава върху главницата, изчислена от падежа на всеки от тримесечните периоди - първо число на месеца, следващ изтичането на сумарния тримесечен период, до датата на завеждане на исковата молба, е 135.21 лв.

Заключението е прието в с.з. и не е оспорено от страните, поради което въззивният съд го кредитира като компетентно и изчерпателно изготвено.

Въз основа на така приетото за установено от фактическа страна въззивният съд намира обжалваното решение за валидно и допустимо, тъй като не се констатира пороци, обосноваващи неговата нищожност или недопустимост.

Разгледана по същество въззивната жалба е основателна по следните съображения:

Спорните между страните въпроси са свързани с това дали при отчитане и заплащане на положените часове нощен труд са приложими разпоредбите на КТ и НСОПЗ – в частност разпоредбата на чл. 9, ал. 2 от посочената наредба, или следва да се прилагат разпоредбите на специалния ЗМВР и на издадените въз основа на него подзаконовни нормативни актове, както и дали е налице извънреден труд при превръщане на нощните часове в

дневни по реда на чл. 9, ал. 2 НСОПЗ.

Няма спор по делото, че дневното работно време е обичайното работно време, а нощен е трудът, който се полага от 22. 00 ч. до 06. 00 ч.

В своята практика ВКС приема, че трудовото законодателство изхожда от идеята за принципна допустимост на работата през нощта, като я съчетава с мерки за ограничаване на нейното неблагоприятно влияние върху работника или служителя – специална закрила, която произтича от оценката за повишената вредност на работата през нощта за човешкия организъм – чрез нея се нарушават обичайните за тази част на денонощието биологични функции на човешкия организъм, тя изисква по-голямо напрежение, води до по-бърза и по-голяма умора, променя реда на почивките на работника или служителя, нарушава обичайния ритъм на неговия личен живот. Положеният нощен труд се отчита и се заплаща увеличено в сравнение с дневния. Увеличението се изразява на първо място в запазването на ставката за дневното работно време, като изравняването се извършва със съответни коефициенти в зависимост от начина на изчисляване и отчитане на работното време /подневно или сумирано/, както предвижда например чл. 9, ал. 2 НСОПЗ и на второ място – в заплащане на допълнително трудово възнаграждение към така увеличеното възнаграждение, чийто минимален размер е установен в чл. 8 НСОПЗ. Оправданието за това допълнително заплащане на нощния труд е в по-големия разход на умствена и физическа енергия от простираната работна сила от работника или служителя и необичайното за биологичния ритъм на човека време от денонощието, през което трудът се полага /Решение № 14 от 27.03.2012 г. на ВКС по гр. дело № 405/2011 г., IV г. о., ГК/.

Съгласно чл.176 от ЗМВР брутното месечно възнаграждение на държавните служители, работещи в МВР се състои от основно месечно възнаграждение и допълнителни възнаграждения. Съгласно разпоредбата на чл.178, ал.1, т.3 от ЗМВР към основното месечно възнаграждение на държавните служители се изплащат допълнителни възнаграждения за извънреден труд. В разпоредбата на чл.143, ал.1 от КТ се съдържа легално определение за извънреден труд – това е трудът, който се полага по разпореждане или със знанието и без противопоставянето на работодателя или на съответния ръководител от работника или служителя извън установеното за него работно време. По силата на чл.187, ал.1 от ЗМВР нормалната продължителност на работното време на държавните служители в МВР е 8 часа дневно и 40 часа седмично при 5-дневна работна седмица, а нормалната продължителност на работното време през нощта е 8 часа за всеки 24-часов период. Разпоредбата на чл.187, ал.3 от ЗМВР предвижда, че работното време на държавните служители се изчислява в работни дни -

подневно, а за работещите на 8-, 12- или 24-часови смени - сумирано за тримесечен период. Съгласно чл.187, ал.5, т.2 от ЗМВР работата извън редовното работно време до 280 часа годишно се компенсира с възнаграждение за извънреден труд за отработени до 70 часа на тримесечен период - за служителите, работещи на смени, а съгласно чл.6 извънредният труд по ал.5 се заплаща с 50 на сто увеличение върху основното месечно възнаграждение.

В чл.187, ал.9 от ЗМВР е предвидено, че редът за организацията и разпределянето на работното време, за неговото отчитане, за компенсирането на работата на държавните служители извън редовното работно време, режимът на дежурство, времето за отдих и почивките за държавните служители се определят с наредба на министъра на вътрешните работи. На основание на този законов текст са издадени и множество наредби от министъра на вътрешните работи.

Така съгласно **чл.31 и чл.34 от Наредба № 8121з-407/11.08.2014 г.** за реда за организацията и разпределянето на работното време, неговото отчитане, за компенсирането на работата извън редовното работно време, режима на дежурство, време за отдих и почивките на държавните служители в МВР (Наредба от 2014 г.) положеният **извънреден** труд се плаща съобразно разпоредбите на ЗМВР, положеният **труд в периода от 22,00 ч. до 06,00 ч.** при сумирано отчитане на работното време общият брой на тези часове за целия отчетен период се умножава по **0,143** и полученото число се сумира с общия брой отработени часове за отчетния период.

Тази Наредба е отменена с влязлата в сила на **01.04.2015 г. Наредба № 8121з-592/25.05.2015 г.** за реда за организацията и разпределянето на работното време, неговото отчитане (Наредба от 2015 г.), с разпоредбата на **чл.32** от която е посочено, че **извънредния** труд се компенсира по реда, посочен в ЗМВР, няма разпоредба сочеща плащане на допълнително възнаграждение за **нощния** труд.

Тази Наредба от 2015 г. е отменена с влязло в сила на **29.07.2016 г.** решение на ВАС по дело № 5450/2016 г. и новата Наредба по чл.187 от ЗМВР е обнародвана на **02.08.2016 г.** със заглавие **Наредба № 8121з-776/29.06.2016 г.** за реда за организацията и разпределянето на работното време, неговото отчитане (Наредба от 2016 г.), като уредбата на извънредния и на нощния труд в нея е идентичен с начина, посочен в Наредбата от 2015 г.

Тази Наредба от 2016 г. е отменена с Решение на ВАС от **10.12.2019 г.** по дело № 8601/2019 г. обнародвано в ДВ на **14.01.2020 г.** Приета е Наредба № 8121з-908/02.08.2018 г. за условията и реда за изплащане на допълнителни възнаграждения на държавните служители за научна степен, за полагане на

труд през нощта от 22,00 ч. до 06,00 ч., за полагане на труд на официални празници и за времето на разположение (Наредбата от 2018 г.), влязла сила на **14.08.2018 г.**

Приета е и **Наредба № 8121з-1059/26.09.2019 г.** за условията и реда за изплащане на допълнителни възнаграждения на държавните служители за научна степен, за полагане на труд през нощта от 22,00 ч. до 06,00 ч., за полагане на труд на официални празници и за времето на разположение (Наредбата от 2019 г.), влязла сила на **04.10.2019 г.**, с която е отменена Наредбата от 2018 г. Двете Наредби – от 2018 г. и от 2019 г. са с идентично уреждане на правилата за заплащане на нощния труд, положен от 22,00 ч. до 06,00 ч., за който съгласно чл.9 се дължи допълнително възнаграждение за положен нощен труд. Приложими в случая са и издадените от Министъра на вътрешните работи Заповеди от 2017 г. и от 2020 г., сочещи размер на допълнителното възнаграждение за нощен труд от по **0,25 лв. на час** съгласно заповедта от 2017 г. и **1.00 лв.** съгласно заповедта от 2020 г., за които по делото не се спори, че са издадени, които са съобразени и от заключението по счетоводната експертиза.

Така приеманите и отменяни Наредби при съобразяване на разпоредбата на чл.195 от АПК и характера на нормативните актове обосновават извод, че **з а** процесния период от **31.07.2017 г. до 13.08.2018 г.** приложима е **Наредбата от 2016 г.**, в която няма уредба за нощния труд, но препраща към ЗМВР в частта за плащането на извънредния труд. За периода от **14.08.2018 г. до 31.07.2020 г.** е приложима **Наредбата от 2019 г.**

В Наредба № 8121з-592/25.05.2016 г. и Наредба № 8121з-776/29.07.2019 г., както и в последно приетата Наредба № 8121з-36/07.01.2020 г., липсва изрично правило, аналогично на чл.31, ал. 2 от Наредба № 8121з-407/11.08.2014 г., съгласно което при сумирано отчитане на отработеното време, общият брой часове положен труд между 22.00 ч. и 6.00 ч. за отчетния период се умножава по 1,143, като полученото число се сумира с общия брой отработени часове за отчетния период. В разпоредбите на чл.31 от Наредба № 8121з-592/25.05.2015 г. и Наредба № 8121з-776/29.07.2016 г. е предвидено, че отработеното време между 22.00 ч. и 06.00 ч. се отчита с протокол, като са посочени лицата, които го изготвят, сроковете за това и начинът на отчитане на броя отработени часове, т.е. липсва специално правило, което да определи методология за превръщането на отработените нощни часове в дневни при сумирано изчисляване на работното време по отношение на държавните служители в МВР.

С определение от 28.06.2022 г., постановено по настоящото дело, ПОС е приел, че в § 51 от Решение на СЕС от 24.02.2022 г. по преюдициално дело С-262/2020 г., съдът, мотивирайки първия преюдициален отговор, е подчертал,

че когато определят необходимото равнище на защита на здравето и безопасността на работниците, които полагат нощен труд, държавите членки трябва да следят дали е гарантирано спазването на принципите на защитата на безопасността и здравето на работниците. Поради това те трябва да следят в полза на полагащите нощен труд работници дали има други мерки за закрила под формата на ограничения в продължителността на работното време, по-високо заплащане, осигуряване на безплатна храна, ободряващи напитки или сходни средства, които да позволяват да се компенсира или да се ограничи влиянието върху организма на особената тежест на този вид труд, по-голямата и по-бързо натрупвана умора, подчертана и в Директива 2003/88, а съответно и да се съобрази естеството на нощния труд.

При мотивиране на втория преюдициален отговор, в § 71 - 72 СЕС е дал насочващи пояснения за допълнителните проверки, които националният съд следва да извърши, а именно: следва да определи каква категория работници ползва общия правен режим по член 140 от Кодекса на труда и каква друга категория е изключена от обхвата му. Указал е, че ще трябва да се провери дали националният законодател е решил да изключи тази втора категория предвид в частност обективните характеристики на функциите, които изпълняват работниците от нея.

СЕС е указал, че едва след такъв анализ може да бъде отговорено конкретно на въпроса дали различното третиране е обосновано, т.е. дали се основава на обективен и разумен критерий. Посочил е, че различното третиране трябва да е свързано с допустима от закона цел и да е съразмерно (пропорционално) на тази цел.

В тази връзка настоящият съдебен състав е указал на страните, че в своето решение съдът ще извърши преценка дали е сходство в правната уредба на сходни длъжности с тази на ищеца в частния и публичния сектор по отношение на всички характеризиращи ги елементи, като в тази връзка е дал на страните указания, че **до датата на съдебното заседание** имат възможност да изразят своята позиция по очертаните по-горе спорни въпроси в писмени становища, както и да представят или поискат доказателства, по следните въпроси:

1. Какъв е пакетът от закрилни мерки (напр. формата на намалена продължителност на работното време, допълнително заплащане, предоставяне и осигуряване на безплатна храна, ободряващи напитки, предпазно облекло или други сходни придобивки), които позволяват да се компенсира или да се ограничи влиянието върху организма на особената тежест на нощния труд, полаган от ищеца, за да се гарантира защитата, безопасността и здравето на работниците, упражняващи подобна професия?

2.Кои работници от частния сектор имат сходни функции като тези на полицаите и пожарникарите, и каква защита на нощния труд ползват същите?

3.Какви съображения, наред с икономическите, са мотивирали промяната в нормативната уредба относно отчитането на нощния труд, полаган от държавните служители в МВР.

До датата на съдебното заседание нито една от страните не представи доказателства съгласно дадените указания, поради което съдът следва да разреши висящия пред него спор при наличните доказателства.

За да направи извод за наличието или липсата на неравно третиране на държавните служители по ЗМВР, настоящият съдебен състав ще анализира правния статут и уредбата на нощния и извънредния труд и наличието на закрилни мерки за работещите по ЗМВР и работещите в частния сектор или други държавни служители със сходни функции, каквито са лицата, извършващи частна охранителна дейност и лицата, заемащи длъжност „горски инспектор“ по действащия Закон за горите.

Съгласно чл.2, ал.1 от Закона за частната охранителна дейност (ЗЧОД) частната охранителна дейност е търговска дейност, насочена към опазване на живота и здравето на физическите лица, охраняване на имуществото на физическите и юридическите лица, гарантиране на максимално ниво на сигурност при транспортиране на ценни пратки и товари, осигуряване на безпрепятствено провеждане на различни по характер и вид мероприятия. Очевидно е сходството на регламентираната с този закон дейност и тази, изпълнявана от служителите на МВР и регламентирана в ЗМВР.

Съгласно чл.50, ал.1 от ЗЧОД ръководител или изпълнител на частна охранителна дейност по чл. 5, ал. 1, т. 1 – 8 може да бъде лице, **което работи по основно трудово правоотношение на длъжност, съответна на изпълняваната дейност, въз основа на сключен трудов договор с едноличния търговец или юридическото лице.**

Според ал.2 ръководител или изпълнител на частна охранителна дейност по чл. 5, ал. 1, т. 9 може да бъде лице, **което работи по основно или допълнително трудово правоотношение на длъжност, съответна на изпълняваната дейност, въз основа на сключен трудов договор с едноличния търговец или юридическото лице.**

А съгласно ал.3 на същия член физическото лице, регистрирано като едноличен търговец, член на управителния орган на търговското дружество или на юридическото лице, или друго лице, оправомощено да го управлява и представлява, **може да сключи трудов договор** по ал. 1 само с пълнолетно и дееспособно лице, с не по-ниско от средно образование – за ръководител или изпълнител на частна охранителна дейност, което отговаря на посочените в

закона условия.

Според цитираните императивни правни норми лицата, осъществяващи частна правоохранителна дейност, работят по трудово правоотношение, което се подчинява на нормите на КТ, в т.ч. и нормите, уреждащи нощния и извънредния труд, отпуските и почивките и целия пакет от закрилни средства, свързан с полагането на този вид труд.

Дейността на лицата, заемащи длъжността „горски инспектор“, се регламентира от Закона за горите и ал. 2 от Наредба № 1 от 30.01.2012 г. за контрола и опазването на горските територии (обн., ДВ, бр. 11 от 7.02.2012 г., в сила от 7.02.2012 г.). Съгласно чл. 196, ал.1 от ЗГ Изпълнителната агенция по горите и нейните структури осъществяват контрол по прилагането на закона по отношение на всички дейности в горските територии, както и върху съхранението, транспортирането и преработването на дървесина и недървесни горски продукти.

Според ал.3 във връзка с осъществяването на контролните функции по ал. 1 Изпълнителната агенция по горите и Министерството на вътрешните работи могат да сключат договор за сътрудничество.

Съгласно чл.200, ал.1 от ЗГ при изпълнение на служебните си задължения горските инспектори имат право да:

1. отвеждат принудително нарушителите с неустановена самоличност в най-близкото районно управление на Министерството на вътрешните работи;
2. използват физическа сила и помощни средства само ако не могат да изпълнят служебните си задължения по друг начин, при:
 - а) противодействие или отказ да се изпълни законно разпореждане;
 - б) задържане на правонарушител;
 - в) нападения срещу служителите или граждани;
 - г) групови нарушения на обществения ред.

Така регламентираната дейност на ИАГ и в частност на горските инспектори сочи на сходство с дейността, осъществявана от органите на МВР във връзка с опазване на обществения ред, но по отношение на горските територии в Република България.

Съгласно разпоредбите на чл. 31, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 1 от 30.01.2012 г. за контрола и опазването на горските територии назначаването на горски инспектори се извършва след провеждане на конкурс. Конкурсът за длъжности по чл. 35, ал. 1, т. 1 - 3 се провежда **по реда на ЗДСл.**

Назначаването на горски инспектори на длъжностите по чл. 35, ал. 1, т. 4 - 6 се извършва след провеждане на конкурс в съответствие с реда,

определен в Кодекса на труда (КТ), и изискванията на наредбата.

В параграф 4 от ПЗР от посочената наредба законодателят е предвидил в срок до шест месеца от влизане в сила на наредбата служителите на ИАГ и нейните структури, които отговарят на изискванията за заемане на длъжностите по чл. 35, ал. 1, т. 4, 5 и 6 (главен специалист - горски инспектор, старши специалист - горски инспектор и младши специалист - горски инспектор) от същата наредба и желаят да я заемат, да могат да се преназначават без провеждане на конкурс.

При тази законова регламентация за заемане на длъжността следва да се приеме, че при назначаването си горските инспектори сключват трудов договор по КТ или договор по служебно правоотношение съгласно ЗДСл, което означава, че полагането на извънреден и нощен труд, както и на закрилните мерки, свързани с този вид труд, се подчиняват на нормите на ЗДСл и КТ.

За да прецени дали е налице неравно третиране на служителите на МВР с работниците и служителите, чиито трудови правоотношения са подчинени на ЗДСл и КТ, съдът следва да направи анализ на правната уредба на нощния и извънредния труд в тези законови и подзаконови нормативни актове и да ги сравни с уредбата на този вид труд в ЗМВР и относимите подзаконови нормативни актове.

Съгласно чл.140, ал.1 от КТ нормалната продължителност на седмичното работно време през нощта при 5-дневна работна седмица е до 35 часа. Нормалната продължителност на работното време през нощта при 5-дневна работна седмица е до 7 часа.

Според ал.2 на чл.140 нощен е трудът, който се полага от 22,00 ч. до 06,00 ч., а за работници и служители, ненавършили 16-годишна възраст - от 20,00 ч. до 06,00 ч.

Ал.3 пък разпорежда, че работодателят е длъжен да осигурява на работниците и служителите безплатна храна, ободряващи напитки и други облекчаващи условия за ефективно полагане на нощния труд.

В чл.143, ал.2 от КТ е дадена легална дефиниция на извънредния труд, а ал.2 на същия член сочи, че извънредният труд е забранен. Изключения от тази забрана са предвидени в чл.144 от КТ, като в т.2 се съдържа изключение, относимо за работещите в МВР - за извършване на работа от служители на Министерството на вътрешните работи, свързана с произвеждане на избори, изготвяне на експертизи и психологично подпомагане при оперативно-издирвателни дейности и овладяване на критични ситуации, както и за друга работа, свързана със сигурността и опазване на обществения ред.

Съгласно чл.146, ал.1 от КТ продължителността на извънредния труд през една календарна година за един работник или служител не може да надвишава 150 часа, а ал.2 сочи, че с колективен трудов договор тя може да бъде увеличена до 300 часа годишно. В чл.262 от КТ пък е посочен размерът на заплащане на извънредния труд - 50 на сто - за работа през работните дни; 75 на сто - за работа през почивните дни; 100 на сто - за работа през дните на официалните празници; 50 на сто - за работа при сумирано изчисляване на работното време.

Съгласно чл.8 от Наредба за структурата и организацията на работната заплата в редакцията към релевантния период за всеки отработен нощен час или за част от него между 22,00 ч. и 6,00 ч. на работниците и служителите се заплаща допълнително трудово възнаграждение за нощен труд в размер **не по-малък от 0,25 лв.** С изменението с бр. 66 от 24.07.2020 г., в сила от 1.01.2021 г., чл.8 от Наредбата гласи, че за всеки отработен нощен час или за част от него между 22,00 ч. и 6,00 ч. на работниците и служителите се заплаща допълнително трудово възнаграждение за нощен труд в размер не по-малък от 0,15 на сто от минималната работна заплата, установена за страната, **но не по-малко от един лев.**

Съгласно разпоредбата на чл.67, ал.7 от Закона за държавния служител вр. с чл.20 и чл.21 от Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация, в сила от 01.01.2017 г., допълнителното възнаграждение за всеки отработен **нощен** час или част от него (след 22,00 ч. до 06,00 ч.) е **до 0,25 лв;** за положения извънреден труд се заплаща допълнително възнаграждение за отработеното време, изчислено върху индивидуалната основна заплата, в размер **50% върху индивидуалната основна заплата.** Тези размери не са променяни в следващите редакции на наредбата.

И по трите разглеждани закона на работниците или служителите, полагащи нощен труд, се полагат ободряващи напитки, храна или тяхната равностойност.

Сравнителният анализ на нормативната уредба на нощния и извънредния труд сочи, че ако регламентацията им в ЗМВР е сравнима с регламентацията в ЗДСл, то във всички случаи нормите, регламентиращи нощния труд в КТ защитават в по-висока степен правата на работниците и служителите, чиито трудови правоотношения се подчиняват на този закон, в сравнение с правата на служителите, чиито трудови правоотношения се подчиняват на ЗМВР. Така например освен, че в КТ нощният труд е ограничен до 7 часа, заплащането на същия според този нормативен акт предвижда увеличение в размер на 0.15 на сто от минималната работна заплата за всеки започнат час, но не по-малко от 1 лев на час, а със Заповед №

8121з-156/05.02.2020 г. на Министъра на вътрешните работи тази сума е фиксирана твърдо на 1 лев и липсва възможност заплащането да се определя на база минималната работна заплата за работещите в МВР, който механизъм в отделни случаи би позволил заплащането на този вид труд да е по-високо от 1 лев на час. В същото време с последното изменение на чл.187, ал.1 от ЗМВР нощният труд е фиксиран на 8 часа за всеки 24 часа, което надвишава с 1 час ограничението на нощния труд според КТ. Следователно частен охранител, работещ на трудов договор съгласно изискванията на ЗЧОД и извършващ сходна дейност с тази на служител на МВР, е третиран по-благоприятно от служителя на МВР. Същото се отнася и за горските инспектори, назначени по трудови договори, подчинени на КТ. Единствената компенсаторна мярка за заплащането на нощния труд на служителите на МВР, съществувала в чл.31, ал.2 от Наредба № 8121з-407/11.08.2014 г., не е възпроизведена в следващите издадени наредби.

В тази връзка не може да бъде споделено възражението, че за служителите на МВР не е предвидено преобразуване на нощния труд в дневен с коефициент 1,143 и изплащането му като извънреден, защото с оглед спецификата на служебните правоотношения на държавните служители в МВР били предвидени редица други компенсаторни механизми - допълнително възнаграждение за прослужено време /чл.178, ал.1, т.1 от ЗМВР/, размер на основния платен годишен отпуск /чл.189 от ЗМВР/, обезщетения за неизползван платен годишен отпуск /чл.234, ал.1 от ЗМВР/, обезщетения за прекратяване на служебното правоотношение /чл.234, ал.1 от ЗМВР/, по-благоприятен режим на заплащане на извънредния труд според неговата продължителност /чл.187, ал.5, 6 и 7 от ЗМВР/ и др. Тези компенсаторни механизми са дължими на посочените в самия закон основания, предвидени за тази категория служители, и не могат изрично да бъдат квалифицирани като закрилни мерки за нощен труд при работа с високо нервно-психическо натоварване, каквато несъмнено е работата на служителите на МВР. Указанията в решението на СЕС са да се установи дали по-голямата продължителност на нощния труд по ЗМВР се компенсира по друг начин с предвидени изрични мерки, каквито могат да бъдат намаленото работно време допълнително заплащане, обезщетения или сходни придобивки, които да позволяват да се компенсира особената тежест на полагания от служителите на МВР нощен труд. Такива доказателства обаче не бяха представени по делото, независимо от изричните указания, дадени с определението на ПОС от 28.06.2022 г., поради което следва да се приеме че по ЗМВР не са предвидени допълнителни закрилни мерки, компенсиращи удълженото време за нощен труд.

От друга страна нито в Закона за МВР, нито в мотивите за изменението

му са посочени причини, които да обосновават необходимостта от завишаване на продължителността на полагания нощен труд и премахването на коефициента 1.143 при приравняването на нощния към дневен труд, като при това мотивите да не са икономически и да са свързани с допустима от закона цел. Или ако се вземе предвид отново регламентацията на труда на частния охранител съгласно ЗЧОД (който препраща към КТ за уреждане на трудовите правоотношения с тези служители), остава без отговор въпросът на базата на какъв разумен критерий трудовите правоотношения на служителите на МВР касателно нощния труд са уредени по-неблагоприятно в сравнение с трудовите правоотношения, свързани със същия вид труд, полаган от частния охранител.

Както сочи СЕС в своето решение по коментираното по-горе преюдициално запитване, макар че чл.8 и чл.12, буква "а" от Директива 2003/88 да не налагат да се приеме национална правна уредба, която да предвижда, че нормалната продължителност на нощния труд за работниците от публичния сектор е по-кратка от предвидената за тях нормална продължителност на труда през деня, то при всички случаи в полза на такива работници трябва да има други мерки за защита под формата на допълнително заплащане, обезщетения или сходни придобивки, които да позволяват да се компенсира особената тежест на полагания от тях нощен труд.

Следва да се посочи, че съгласно нормата на чл. 188, ал. 2 ЗМВР, държавните служители, полагащи труд за времето между 22.00 ч. и 06.00 ч., се ползват със специалната закрила по КТ. При липсата на правило за отчитане на нощния труд в специалния закон – ЗМВР /до изменението на чл. 187, ал. 4 със ЗИДЗМВР от м. юли 2020 г./ и в наредбата, издадена по чл. 187, ал. 9 ЗВМР, при сумирано отчитане на работното време на служителите от МВР, работещи по служебно правоотношение, следва да се прилага субсидиарно правилото за трансформиране на нощните часове в дневни, установено в чл. 9, ал. 2 НСОПЗ. Да се приеме противното би означавало да се допуснат различни системи на отчитане на нощния труд от служителите в МВР и от работниците по трудово правоотношение, въпреки че те изразходват психическа и физическа енергия и извършват полезна трудова дейност в една и съща част от денонощието /работно време/ и при едни и същи вредни за здравето последици, което би довело до нарушаване на принципа за равностойно третиране, закрепен в чл. 6 от Конституцията на Република България и чл. 14 ЕКЗПЧОС. /В този смисъл - Решение № 311 от 08.01.2019 г. на ВКС по гр. дело № 1144/2018 г., IV г. о., ГК/.

Приложението на правилото на чл. 9, ал. 2 НСОПЗ не се противопоставя на факта, че ответникът е изпълнил задължението си да заплати на ищеца

допълнително възнаграждение за нощен труд в размер на 0.25 лв. за всеки отработен час през нощта по начина, по който е отчетел този труд.

Както беше посочено по-горе, при сумирано изчисляване на работното време нощните часове се превръщат в дневни с коефициент, равен на отношението между нормалната продължителност на дневното и нощното работно време, установени за подневно отчитане на работното време за съответното работно място /чл. 9, ал. 2 НСОПЗ/. Нормалната продължителност на работното време на държавните служители в МВР е 8 часа дневно и 40 часа седмично при 5-дневна работна седмица /чл. 187, ал. 1 ЗМВР/. Следователно нормалната продължителност на дневното работно време, установени при подневно отчитане на работното време на държавните служители в МВР, е 8 часа – това е първата от двете величини, необходими за изчисляване на приложимия коефициент. По отношение на втората от тях въззивният съд приема, че за работещите на 8-, 12- или 24-часови смени в системата на МВР работното време се изчислява сумирано за тримесечен период с възможност за полагане на труд и през нощта между 22.00 ч. и 06.00 ч., като работните часове не следва да надвишават средно 8 часа за всеки 24-часов период /чл. 187, ал. 3 ЗМВР/. Т.е., от посочената норма е видно, че 8-часовото ограничение при полагане на нощен труд на смени се отнася за случаите на сумирано изчисляване на работното време за тримесечен период, а не за случаите на подневно отчитане на работното време, която е различна форма на отчитане на труда. През исковия период в ЗМВР липсва норма, която да установява нормалната продължителност на нощното работно време при подневно отчитане на работното време. Ето защо при подобна празнота в специалния закон следва да се приложи общото правило на чл. 140, ал. 1 КТ, съгласно което нормалната продължителност на работното време през нощта при 5-дневна работна седмица е до 7 часа. Следователно отношението между нормалната продължителност на дневното работно време /8 часа/ и нормалната продължителност на нощното работно време /7 часа/, установени за подневно отчитане на работното време на служителите в МВР, е 1.143.

На следващо място настоящият съдебен състав приема, че съгласно чл. 143, ал. 1 КТ, извънреден е трудът, който се полага по разпореждане или със знанието и без противопоставянето на работодателя или на съответния ръководител от работника или служителя извън установеното за него работно време. Работодателят може да установява сумирано изчисляване на работното време – седмично, месечно или за друг календарен период, който не може да бъде повече от 6 месеца – чл. 142, ал. 2 КТ. Както вече бе посочено по-горе, работното време на държавните служители в МВР, работещи на 8-, 12- или 24-часови смени, се изчислява сумирано за тримесечен период – чл. 187, ал. 3, изр. 1 ЗМВР. Сумираното изчисляване на работното време е форма на

отчитане на работното време, при която установената нормална продължителност на работното време се спазва средно за определен по-продължителен период от време, който в процесния случай е тримесечен. При сумираното изчисляване продължителността на работния ден не е еднаква, поради което за работодателя не съществува задължение през всеки календарен период /седмица, месец/ да осигурява отработване на пълния размер на законоустановеното работно време, което за държавните служители е 8 часа дневно и 40 часа седмично при 5-дневна работна седмица, съгласно чл. 187, ал. 1 ЗМВР. В този случай продължителността на работното време през отделните дни може да надвишава нормалната, но работата в повече се компенсира с почивка в границите на отчетния период. По този начин балансът на работното и свободното време се запазват средно за периода на отчитане. Когато в края на отчитане нормата свободно време не е достигната, ще е налице извънреден труд.

Сумираното работно време се установява в полза на работодателя за работници и служители, които извършват работа със специфичен характер и/или организация на труда /чл. 154а КТ/, но изчисляването му се основава на продължителността, установена при подневното отчитане на работното време /чл. 142, ал. 1 КТ/. Тримесечната норма на отчитане представлява допълнителна тежест за работника или служителя, тъй като затруднява възстановяването на работната сила, което биологично се осъществява най-добре в рамките на едно денонощие /В този смисъл - т. 2 от Тълкувателно решение № 8 от 14.11.2014 г. на ВКС по тълк. дело № 8/2013 г., ОСГК/.

Подневното отчитане на работното време служи за база при определяне на следните компоненти и особености, характерни за сумираното отчитане на работното време: 1/нормата на работното време за периода на сумираното му изчисляване; 2/ правилата за изчисляване на трудовото възнаграждение; 3/ правилата за установяване и изчисляване на извънреден труд, положен от работещите при условията на сумирано изчисляване на работното време и 4/ правилата за изчисляване на броя на отработените дни при определяне на трудовия стаж, възнаграждението за платен годишен отпуск, размерът на обезщетенията и др.

Съгласно чл. 9, ал. 5 от Наредбата за трудовата книжка и трудовия стаж, трудовият стаж на работниците и служителите, работещи при сумирано изчисляване на работното време, се определя, като изработените часове по графика за периода на сумирането, след превръщане на нощните часове в дневни за смените с повече от 4 нощни часа, се разделят на установената за тях нормална продължителност на дневното работно време. Определеният по този начин трудов стаж не може да е по-голям от броя на работните дни за периода на сумирането.

В чл. 18, ал. 3 НСОПЗ е предвидено, че при сумирано изчисляване на работното време броят на отработените дни се установява, като отработените часове през месеца след превръщането на нощните часове в дневни се разделят на дневната продължителност на работното време, установена за работното място при подневно отчитане на работното време.

Съответно в чл. 9б, ал. 1 /Нов – ДВ, бр. 41 от 2017 г., в сила от 01.01.2018 г./ от Наредбата за работното време, почивките и отпуските, е установено, че при сумирано изчисляване на работното време по чл. 142, ал. 2 КТ се определя норма за продължителност на работното време за периода. Нормата се определя в часове, като броят на работните дни по календар, включени в периода на отчитане, се умножи по дневната часова продължителност на работното време, определено в трудовия договор, а в чл. 9а, ал. 4 от наредбата /редакция изм., бр. 41 от 2017 г., в сила от 01.01.2018 г. /, че когато се полага нощен труд, сборът от работните часове по графика на работника или служителя по ал. 3 се изчислява след превръщане на нощните часове в дневни за смените с 4 и повече от 4 часа нощен труд с коефициента по чл. 9, ал. 2 НСОПЗ. Превръщането на нощните часове в дневни не се извършва, когато за работното място е установено намалено работно време, както и когато трудовият договор е сключен за работа само през нощта.

Съгласно нормата на чл. 26, ал. 1 от Наредба № 8121з-776 от 29.07.2016 г. за реда за организация и разпределянето на работното време, за неговото отчитане, за компенсирането на работата извън редовното работно време, режима на дежурство, времето за отдих и почивките на държавните служители в Министерство на вътрешните работи, при сумирано отчитане на работното време общият брой на отработените часове по график се сравнява с нормата работни часове за отчетния период, получена от броя календарни работни дни за периода, умножени по цифрата осем. Получените часове над тази норма се отчитат като положен труд извън редовното работно време. Посочената наредба не предвижда превръщане на нощните часове в дневни с коефициент 1. 143 за изчисляване на отработените дни и за отчитането и заплащането на извънредния труд. С оглед изложените вече по-горе съображения за приложимост на установения в чл. 9, ал. 2 НСОПЗ коефициент за отчитане на положения от ищеца нощен труд и доколкото правилото за преизчисляване на нощните часове в дневни е в синхрон с правилата за заплащане на труда и зачитането на трудовия стаж, настоящият съдебен състав приема, че за процесния период нощните часове, преизчислени в дневни с коефициент 1. 143, следва да се вземат предвид при решаването на въпроса дали е положен извънреден труд от страна на ищеца.

Видно е от заключението на вещото лице по допуснатата и изслушана в първоинстанционното производство съдебно-счетоводна експертиза, че през

процесния период – от 01.10.2016 г. до 01.12.2019 г., ищецът е положил нощен труд в размер на 1491 ч., които преизчислени с коефициент 1.143 и приравнени на дневно работно време възлизат на 1704 ч. Възнаграждението за разликата от 213 ч. е в брутен размер на 13 55.70 лв., в нетен размер – 1220.13 лв., а обезщетението за забава в размер на законната лихва за процесния период до 22.12.2019 г. възлиза на 135.21 лв. Установено е също така, че отработените от ищеца часове на смяна и съответно за отчетния период от три месеца надхвърлят определената норма часове, който извод следва от обстоятелството, че работодателят му е заплатил допълнително възнаграждение за положен извънреден труд за часовете и в размерите, посочени в заключението на вещото лице, които не се спори между страните, че са били определени без да е било извършено превръщане на отработените нощни часове в дневни.

В този смисъл и при съобразяване на обстоятелството, че задължението за заплащане на претендираното възнаграждение е възникнало като срочно /след изчитане на всяко тримесечие – виж чл. 33, ал. 1 от Наредба № 8121з-776 от 29.07.2016 г. /, то настоящият съдебен състав приема, че предявените искове са основателни до размера, приет на основание чл.214 от ГПК с протоколно определение от о.с.з., проведено на 01.06.2020 г., а именно **1220 лв. главница и 135 лв. - претенцията по чл.86 от ЗЗД**. Следва да бъде присъдена и законната лихва върху главницата, считано от датата на подаване на исквата молба до окончателното ѝ изплащане.

Като е достигнал до различни изводи, районният съд е постановил неправилен съдебен акт, който следва да бъде отменен, вместо което следва да бъде постановено ново решение, с което исковите да бъдат уважени до посочените по-горе размери.

По отношение на разноските:

При този изход на спора и на основание чл. 78, ал. 1 ГПК ответникът следва да бъде осъден да заплати на жалбоподателя /ищеца/ направените разноски. Пред въззивния съд жалбоподателят е представил договор за правна защита и съдействие с отразено плащане на адвокатско възнаграждение в размер на 480 лв., а за първа инстанция адвокатски хонорар не е заплащан, поради което в полза на жалбоподателя следва да бъдат присъдени разноски само за въззивна инстанция в размер на 480 лв.

Направеното от процесуалния представител на ГД „ПБЗН“ – МВР възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение на основание чл.78, ал.5 от ГПК е неоснователно. Невярно е твърдението, че делото не е сложно от правна страна. Касае се за спор, по който освен сравнителен анализ на правната регламентация на нощния труд в българското право, следва да се

прилагат и норми от европейското законодателство, което значително затруднява и усложнява процеса, а и косвено доказателство за правната сложност на спора е фактът, че съдилищата в страната не дават еднозначно разрешение на повдигнатите пред тях спорове, подобни или идентични с настоящия.

На основание чл.84, т.1 от ГПК МВР е освободено от заплащане на държавна такса, но не и от разноски, поради което на основание чл. 78, ал. 6 ГПК ответникът следва да бъде осъден да заплати по сметка на Пазарджишкия окръжен съд, сумата от 80 лв. – възнаграждение за вещо лице.

На основание чл. 280, ал. 3 ГПК настоящото решение не подлежи на касационно обжалване.

Като взе предвид гореизложеното, Пазарджишкият окръжен съд

РЕШИ:

ОТМЕНЯ изцяло решение № 77/18.06.2020 г., постановено по гр.д. № 966/2019 г. по описа на Панагюрският районен съд, вместо което **ПОСТАНОВЯВА:**

ОСЪЖДА Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ при Министерство на вътрешните работи с административен адрес: гр. София, ул. „Пиротска“ № 171 А, представлявана от главен комисар Н.Н., да заплати на П. С. Р. ЕГН: ***** с адрес: гр. П., ул. „Ш.С.“ № 18, **сума в размер на 1 220 лв./хиляда двеста и двадесет лева/**, представляваща неизплатено допълнително трудово възнаграждение за положен извънреден труд през периода от 01.12.2016 г. до 01.12.2019 г., получен в резултат от преизчисляване на положения нощен труд съобразно въведената в НСОПЗ, ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба в съда до окончателното изплащане на сумата и обезщетение за забава в размер в **размера на 135 лв./сто тридесет и пет лева/**, дължимо за периода от първо число на месеца следващ месеца, за който се дължи до 01.12.2019 г.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ при Министерство на вътрешните работи с административен адрес: гр. София, ул. „Пиротска“ № 171 А, представлявана от главен комисар Н.Н., да заплати на П. С. Р. ЕГН: ***** с адрес: гр. П., ул. „Ш.С.“ № 18, **деловодни разноски**, представляващи заплатено адвокатско възнаграждение в размер на **480 /четиристотин и осемдесет/ лева**.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ при Министерство на вътрешните работи с административен адрес: гр. София, ул. „Пиротска“ № 171 А, представлявана от главен комисар

Н.Н., да заплати по сметка на Позорджишки окръжен съд на основание чл. 78, ал. 6 ГПК сумата в размер на **80 лв. – възнаграждение за вещо лице.**

Решението не подлежи на обжалване.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____